

KONGRE BAŞKANI **MUAMMER ÖCAL'IN KONUSMASI**

Sayın Bakanım,
Sayın Misafirler,
Sayın TRT ve Basın Mensupları,
Değerli Meslekdaşlarım,

Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik 9. Kongresi'nin ev sahipliğini yapan ve her türlü gayreti gösteren meslekdaşlarım adına bu kongreye geldiğiniz için teşekkür ederim.

Bu kongrenin hazırlanmasına hizmeti geçen Yürütme Kurulu Başkanı ve Üyelerine, sergiye katılarak kongreyi tamamlayan sanayicilerimize ve maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen diğer iş adamlarına da burada ayrıca teşekkür ederim.

Madencilik Kongremizi verilmiş olan bildirilere bir göz atıldığında Türkiye'nin bugünkü madenciliğini yansıtan ve gelecekteki madenciliği hakkında iyimser bir tablo çizen bir katılımın varlığını görmekteyiz.

Bildiğiniz gibi genellikle kongreler o endüstrinin derinlemesine bir kesitini verir. Ortaya çıkan tablodan büyük ve genç bir iştirakçi kitlesinin varolduğunu, dünü daha iyi anlayabilmemiz için mesleğe uzun yıllarını vermiş tecrübeli büyüklerimizin bu tecrübelerini aktarmak için kongreye katıldıklarını, Türkiye'nin sınırlarını aşarak uluslararası düzeyde faaliyet gösteren konuşmacıların aramızda bulunduğunu görmekteyiz. Bu durum kendi teknolojimizin geçmişteki durumu ve yabancı ülkelerle karşılaşmaktan çekinmediğimiz ve madenciliğin gelişmesi için gerekli tar-

tişmalardan kaçınmadığımızın bir göstergesidir. Bu olguyu yansıtan organizatörlere burada yeniden teşekkür ederim.

Bir açış konuşmasında mutad süreyi aşma endişesini taşımakla beraber; bu güzide topluluğa hitap ederken, bazı hususlara değinmeden geçmek istemiyorum. Türkiye madenciliğinin gelişmesi için 4 hususu incelemek gerekmektedir.

- 1) Ülke ekonomisinin gelişmesine yetecek derecede bir maden potansiyeli var mıdır?
- 2) Bu maden potansiyelini işleyecek finans kaynağı var mıdır?
- 3) Bunları aktif hale sokacak beyin gücü var mıdır?
- 4) Yukarıdaki üç unsuru hayata geçirebilecek bir mevzuat yapısı var mıdır?

Eminim ki, kongre çerçevesinde ele alınacak tebliğler, bu dört sorunun her türlü yönünü aydınlatabilecek bilgileri verebilecek ve yetkililer de bu bilgilerden gerekli sonuçları çıkaracaktır.

Ancak kesin bir şekilde ifade edilebilir ki, borçlanmadan kalkınmanın veya en az miktarda borçlanarak kalkınmanın tek yolu varolan yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizin aktif hale getirilmesidir.

Ülkemizdeki madenciliğin endüstrimize yansımaları ifade eden Yıllık Kalkınma Planları ve bunları yönlendiren 5 Yıllık Kalkınma Plan'larına kısaca bir göz atmakta fayda vardır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında % 6,3'lük bir büyüme hedefi öngörülmüştür. Sanayimizin ise % 7,5'lük bir oranla daha fazla bir büyümeyi gerçekleştirmesi planlanmaktadır. Buradan da görüldüğü gibi sanayileşmemiz ön plana alınmaktadır. Bu tablo karşısında sanayileşmemizin ana girdilerini sağlayan ve hammaddesini veren madenciliğimizin daha yüksek paya sahip olmasını yürekten arzu etmekteyiz.

Ekonominin yatırım harcamaları artışı % 8,5 mertebesinde planlanmışken, madenciliğin sabit sermaye yatırım % 6,12 olarak tesbit edilmiştir. Maden üretiminin % 7,3 artırılması, buna karşılık maden ihracatının % 8,4 nisbetinde artırılmasının planlanmış olması, madenlerimizin işlenerek ihraç edilme beklentisini göstermektedir. Madenciliğimizin silkinip canlanmasını sağlayacak, biz madenci camiasını daha büyük bir gayretle işe sarılmaya sevkedecek tedbir ve teşviklerin alınmasını yürekten dilediğimizi burada bir kere daha ifade etmek isterim.

Üretimin hamleler yapılarak artırılması, hatta kararlı bir şekilde devamında, güvenilir rezerv tesbitlerinin ilk çıkış noktası olduğu muhakkaktır. Ülkemizde rezerv varlığı açısından ümit veren belirtilerin olduğu; aramalarda projelendirilen ve fiili olarak uygulama imkanı verilen etüdlere açık olarak görülmektedir. Bu rezervlerin varlığı nedeniyle madenciliğimizin gelişeceği ümidini beslemekteyiz.

Bilindiği gibi maden arama konusu kaynak ve teknoloji meselesidir. Ülkemizde

aramalar için uygulanan teknoloji, teknik açıdan kabul edilebilir bir düzeyde olmakla birlikte aramalara ayrılan kaynağın olması gereken miktara göre düşük olduğu görülmektedir.

Maden arama işleri ile görevli bir kuruluşun proje grubu ödeneği 13 milyar TL. olarak verilmişken, geçenlerde uzay araştırmaları için gönderilen ve ufak bir buton arızasından dolayı kaderine terk edilen bir meteoroloji uydusunun yaklaşık 40 milyar TL.'ye mal olması, bizim temel araştırmaya ayırdığımız miktarın ne kadar küçük kaldığını iyice sergilemektedir. Aramalara ayrılabilen kaynağın azlığı bir yandan arama sürecinin uzaması sonucunu doğurmakta, diğer yandan da kapsamlı bir arama yapılmasını engellemektedir. Bu durum arama yapan personelin de şevkini azaltmakta ve onları, arama faaliyetini bitirebilmek için varsayımlara dayanarak kararlar vermek durumunda bırakmaktadır. Zaman içerisinde varsayımlara dayanarak varılan sonucun doğru olmadığı anlaşıldığında da arama yapan teknik kadroya olan güven de sarsılabilmektedir.

Ancak aramalara ayrılan miktarın da sonuç alıcı bir şekilde kullanılması gerektiğini burada hatırlatmak isterim. Bu açıdan yapılan bir incelemede kalkınmakta olan ülkeler ile gelişmiş olan bir ülke arasında etkenlik açısından üzerinde durulmağa değer sonuçlar görülmektedir. Kalkınmakta olan ülkelerin arama faaliyetlerine ayrılan kaynağın % 34,8'ini maaş ve ücretler teşkil ederken, bu rakam gelişmiş ülkelerde % 19'dur. Fiilen yapılan sondajın genel masraflardaki payı kalkınmakta olan ülkelerde % 27,3 iken, gelişmiş ülkelerde % 42,4 olmaktadır. Kalkınmakta olan ülkelerin arama maliyetlerinin % 13,8'i kontrol ve idare işleri için ayrılmaktadır. Bu miktar gelişmiş ülkelerde % 5'dir. Ayrıca ABD ve Kanada gibi ülkelerde maden arama proje maliyetlerinin % 73'ü doğrudan arazi gideri iken, kalkınmakta olan ülkelerde bu oran % 15 civarında görülmektedir.

Buradan da görüldüğü gibi, ayrılan kaynağın kalkınmakta olan ülkelerde bilfiil yapılan işlerde sarfedilmediğini söylemek mümkündür. Ve bu ödeneklerin çoğunluğunun bürolarda konu harici faaliyetlerde kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde parasal kaynaklarımızın sınırlı olduğu da diğer bir gerçektir. Bu durumda az olan kaynağın en iyi bir şekilde kullanılması için farklı bir politikanın gündeme alınması zamanı gelmiştir. Bu politikanın önceliklerini 4 ana noktada özetlemek mümkündür.

1) Endüstri ve ihracat için birinci derecede önemli olan madenlerin listesi tesbit edilerek arama faaliyetlerinin bunlar üzerinde yoğunlaştırılması ve diğer madenlerin aranmasının ertelenmesi.

2) Arama yapan kuruluşa ve personeline devamlı olarak aynı tür maden arama işi verilerek, belirli tür maden aramasında dünya çapında bir ihtisaslaşmanın sağlanması.

3) Arama teknolojisindeki yeniliklerin ülkemizde de uygulanmasını sağlamak için

cömert davranılması, arama ünitelerinin, birim arama masrafından azami bilgi alacak şekilde teşhiz edilmesi.

4) Arama personelinin gerek Türkiye dışına çıkararak, gerekse ihtisaslaşmış yabancı uzmanlarla yurt içinde birlikte çalışarak uluslararası tecrübeden faydalanmaları.

Eminim ki, bu ve buna benzer görüşler, ilgililerce de bilinmektedir. Ancak bunun bir konsept olarak ifade edilmesinde fayda mülahaza etmekteyim.

Üretim konusuna da biraz değinmek gerekirse açık işletmelerin dünya üretiminin çoğunu vermekte olmasına rağmen istikbalde yeraltı işletmelerinin üretimde ağır basacağını düşünebiliriz. Dünya ortalama rakamlarına göre açık işletmelerde derinlik 150 m. yeraltı işletmelerinde 710 m.'dir. Açık işletme/yeraltı işletme oranı 55/45'dir (ABD'de 57/43). Bu sonuca göre dünya maden işletmelerinin ortalama derinliği 400 m. olmaktadır. Gerek açık, gerek yeraltı işletmelerinde otomasyona yönelim ve hızlı işletme ön plandadır. Makineleşme olabildiğince artırılmaktadır. Mesela, daha güçlü hafriyat makinelerinin ripermeleri suretiyle araziye gevşetmeleri delme ve patlatma tekniğine göre % 30 tasarruf sağlamaktadır.

Madencilikte geniş, anlamlı ve etkili bir işbölümü ve iş takibi gereklidir. Milli madencilik sanayilerinin maksatlı saptırmalardan kaçınılması gerekir. Konu iyi bilindiği takdirde saptırılma hatasına düşülmeyeceği açıktır.

Madencilikte nakliye problemleri önemlidir. Bilhassa kömür nakliyesi problemleri çözüme kavuşturulamamıştır, önümüzdeki 10 yılda kömür ticareti artacağına göre, liman tesisleri gibi gerekli altyapıların şimdiden düşünülmesi gereklidir.

Madencilüğün ticari yönü ile, bilhassa ülkemizin ihracata yönelik gayretler içinde bulunduğu zamanımızda, kendi ticaretimiz yönü ile ele alırsak, daha önce belirtildiği gibi, ihracat bakımından yapılacak çok iş olduğu ortaya çıkar.

Alüminyum, antimon, krom, bakır, demir, çelik, kurşun, mangan, civa, volfram, çinko, asbest, barit, çimento, kil, feldispat, jips, manyezit, lületaşı, azot bileşikleri, perlit, fosfat, pirit, tuz, sodyum tuzları, yapı taşları, mermer, kükürt, taşkömürü, linyit, tabii gaz, petrol vs. üreten ülkemiz, ham, yarı mamul ve mamul maddeleri yurtiçi ve yurtdışında pazarlamaktadır, önemli ithalat kalemleri de ekonomimiz için tabii ki kaçınılmazdır.

Dünya istatistiklerine girmiş çeşitli rakamlar üzerinde 1981 yılı için yaptığımız bazı global çalışmalar şu sonuçları vermiştir:

Türkiye yaklaşık; 75.067 milyon ton ham ve yarı mamul, 34,715 milyon ton yarı mamul ve mamul üretmiştir.

17,905 milyon ton ham, yarı mamul ve mamul ithal etmiştir.

2,743 milyon ton ham, yarı mamul ve mamul ihraç etmiştir.

Madenciliği zaman zaman göze batan emareler gösteren en yakın komşumuz Yunanistan ile benzer rakamları aynı yıl bazında karşılaştırsak,

Yunanistan; 61,071 milyon ton ham ve yarı mamul, 33,533 milyon ton yarı mamul ve mamul üretmiştir.

18,045 milyon ton ham, yarı mamul ve mamul ithal etmiştir.

13,899 milyon ton ham, yarı mamul ve mamul ihraç etmiştir.

Bu sonuçlar göstermektedir ki komşumuz Yunanistan madencilik sektöründe aleyhte yüzölçümü ve nüfus farkına rağmen, önemli bir gayret içindedir.

Yukarıdaki rakamlardan görüldüğü gibi üretim faaliyetlerimize yeni boyutlar getirerek tekrar gözden geçirmemizde fayda vardır. Üretim yapılmasının kendi başına bir anlam ifade etmediği ve bunun stoklarda para tutmak olduğu hepimizce malumdur. Bu nedenle üretimin artmasının ön şartı pazarlama imkanının sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin şanslı bir durumda olduğu görülmektedir. Avrupa ve özellikle gelişmiş bir endüstriye sahip olan Almanya ve İngiltere ihtiyacı olan madenleri geniş çapta ithal etmektedir, özellikle Batı Almanya dünya maden üretiminin % 10'unu kullanmakta ve bunun ancak % Tini kendisi karşılayabilmektedir. Ürün olarak bakıldığında Batı Almanya bakır ihtiyacının % 55'ini, kurşun'un % 37'sini, çinko'nun % 39'unu ve alüminyum ihtiyacının % 65'ini ithal etmektedir. İngiltere ise yılda 300 000 ton boksit, 450 000 ton alumina, 64 000 ton krom, 260 ton civa ve 72 000 ton ferro-krom ithal etmektedir.

Bu rakamlar göstermektedir ki, sadece Batı Almanya ve İngiltere dahi bizim için önemli bir pazardır.

Maden ihracatımızın 10 yıl kadar önce 50 milyon \$ iken 1984 yılında 290 milyon \$ mertebesine çıkması gelişme eğrisinin ümit verici olduğunu göstermektedir. Alınmış olan hedeflerde bu ihracat rakamının 4 yıl sonunda bir milyar \$ 'a ulaşması beklenmektedir.

Sözlerimi bitirmeden önce son bir hususa daha değinmek istiyorum. Yatırımın ve üretimleri gerçekleştirmekte olan ve gerçekleştirecek olan ünitelerin büyük bir bölümünü Kamu iktisadi Teşebbüsleri teşkil etmektedir ve zaman zaman da KİT'lerin üzerinde durulmaktadır. Bu kuruluşlar da piyasa mantığı içerisinde çalışır duruma getirildiği takdirde, yani gerekli ortam; yasal ve uygulama olarak sağlandığında bunlar hakkındaki şikayetlerin büyük çapta ortadan kalkacağı muhakkaktır. Diğer sektörler de olduğu gibi madencilikte de maalesef büyük bir beyin israfı vardır. Madenciliğimizin gelişmesine paralel olarak ihtisaslaşmaya saygı duyan ve buna paralel olarak ücret rejimleri geliştiren kuruluşların varlığı nisbetinde; hem genç meslekdaşlarımıza iş sahası açılmış olacak ve hem de ihtisaslaşma dolayısı ile dünya standartlarına sahip teknolojilerin uygulanma alanı bulunmuş olacaktır.

Kongrenin başarılı bir şekilde geçmesini temenni eder, saygılar sunarım.

KONGRE YÜRÜTME KURULU BAŞKANI SABRİ KARAHAAN'IN KONUŞMASI

Sayın Davetliler,
Sayın Delegates,

Bugün katılmakla onurlandırdığınız Madencilik Bilimsel ve Teknik 9. Kongresi'nin çalışmalarına takriben bir yıl önce başlandı. Daha önce tertip edilen sekiz kongreden kalan ananeleşmiş prensip zenginliklerinin ışığı altında 9. Kongrede daha az hata yapma gayreti içinde olduk.

Organizasyonda temel olarak;

- Son iki yılda, madenciliğimizin her konusunda ülkemizde yapılan araştırma ve uygulamalı çalışmaları sunmak ve bu yoldan madencilik bilim ve tekniğine katkıda bulunmak,
- Panel'lerle madenciliğimizin geçmiş ve geleceğini irdelemek,
- Yönetici, araştırmacı ve uygulamacıları kongre boyunca sosyal faaliyetlerle bir arada tutarak değişik uzmanlık grupları arasında tanışıklık-bilgi alışverişi sağlamak,

gayeleri güdülmüştür.

Birinci kapsamda, 5 gün boyunca S'i yabancı olmak üzere 28 bildiri sunulacaktır. JEOFİZİK, MADEN, İŞLETME, KAYA MEKANIĞI, CEVHER HAZIRLAMA

ve HİDROMETALURJİ disiplinlerinden olan bu bildirilerin hemen tamamı dünyada ve ülkemizde güncel olan konuları işlemektedir.

Yeraltı ve açık işletmelerde MEKANİZASYON, HİDROLİK DOLGU, TAVAN CIVATASI, BİLGİSAYAR UYGULAMASI'nın çokluğu dikkat çekicidir. Bu çalışmalar Madenciliğimizde de sarmeye yoğun, yüksek verimli ve düşük maliyetli uygulamalara geçilmekte olduğunun işareti sayılabilir.

Ülkemizde Cu-Pb-Zn cevherlerinin karmaşık yapısı araştırmacıları hidrometalurjik çözümler bulmaya itmiş bulunmaktadır. Au-Ag-Co-Cu-Pb-Zn-Fe ve elementler kükürt kazanımı konusundaki bildiriler, hidrometalurjik uygulamaların gereğini tartışmaya açıyorlar.

Magmatik yataklardan fosfat ve manyetit kazanımı, antimuandan arsenik temizleme, düşük kalorili kömürlerin yakıt olarak değerlendirilmesi ve çimento öğütülmesinde yüzey aktif maddelerinin kullanılması konusundaki bildiriler madenciliğimize değerli katkıda bulunmaktadır. Bütün bildirilerin ilgi uyandıracığı ve tartışmaları davet edeceği kesin gözle bakılmaktadır.

Kongremizde iki panel yapılacaktır. "Cumhuriyet Döneminde Madencilik" paneli MTA, ETİBANK, EİEİ gibi güzide kuruluşlarımızın 50. kuruluş yıldönümüne rastlamış bulunmaktadır. Bu panelde cumhuriyet dönemi madenciliğimizin kronolojisinin yanında dönemin felsefesi, yaşanan heyecan ve anılar yansıtılmaya ve geleceğe ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Yine Meslek Odamızın 30 yıl boyunca madenciliğimize katkılarını bir diğer panelde tartışacağız. Her iki panelin dinleyicilerin de katkıları ile zenginleşeceğini ümit etmekteyiz.

Sosyal faaliyetlerin organizasyonunda devlet ve özel madencilik kuruluşlarımızdan büyük destek gördük. ETİBANK, TKİ, KBİ- ÇİNKUR ve MTA gibi güzide devlet kuruluşları kokteyllerle kongremizi renklendirirken, Ereğli Demir Çelik, Demir Export A.Ş., Atilla Doğan A.Ş., Kayalar A.Ş. ve Entes A.Ş.'de öğlenleri büfe ile katkıda bulunmaktadır.

Sayın kuruluşlarımızın bu orijinal çabaları dikkatinizden kaçmayacaktır.

Kongremizin hazırlanmasında bildirileri ile katkıda bulunan araştırma ve uygulamacılara, her çeşit maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen madenciliğimizin değerli kuruluşlarına, bizleri destekleri ile yüreklendiren Odamız Yöneticilerine, oturum ve panellerde yer alacak olan sayın yönetici ve uzmanlara, Düzenleme Komitesi adına teşekkür ederim.

Saygılarımızla,